N:o 118.

Ank. till Riksd. kansli den 5 maj 1905, kl. 4 e. midd.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande af anslag till understödjande af Sveriges allmänna exportförening.

(2:a U. A.)

Uti en till Riksdagen den 7 april 1905 aflåten proposition (n:o 118) har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af protokollet öfver finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att, under villkor att Sveriges allmänna exportförening fortfarande bedrefve sin verksamhet i hufvudsakligen samma form som hittills samt att Kungl. Maj:t erhölle rätt att utse en revisor med enahanda befogenhet i tillämpliga delar i afseende å föreningen, som enligt lag tillkommer af aktiebolag utsedd revisor i fråga om bolaget, såsom bidrag till föreningens verksamhet under innevarande år å extra stat för år 1906 anvisa ett belopp af 15,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under innevarande år disponera beloppet.

Till ofvannämnda statsrådsprotokoll har föredragande departementschefen yttrat följande:

»I en till Kungl. Maj:t ingifven skrift har styrelsen för Sveriges allmänna exportförening i underdånighet hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes, för att sätta föreningen i tillfälle att äfven under innevarande år fortsätta sin verksamhet på sätt, som motsvarade de väsentligt stegrade anspråk, hvilka numera ställdes på föreningen, för år 1905 bevilja föreningen anslag af allmänna medel till sammanlagdt belopp af 40,000 kronor.

Ifrågavarande förening, som alltsedan dess bildande år 1887 åtnjutit understöd af allmänna medel, har under de senaste tio åren erhållit an-

slag för upprätthållande af föreningens verksamhet i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den plan, som af chefen för civildepartementet angafs i sammanhang med föredragning inför Kungl. Maj:t den 14 januari 1895 af en utaf föreningen då gjord framställning om anslag af allmänna medel för understödjande af dess verksamhet.

Innan jag närmare redogör för föreningens nu ifrågavarande framställning, torde det därför vara på sin plats att något erinra om hvad i sammanhang med nyssnämnda ärendes behandling förekom.

Jämte det Kungl. Maj:t genom nådigt beslut den 24 november 1893 tilldelade Sveriges allmänna exportförening ett understöd för samma år af 34,500 kronor, fann Kungl. Maj:t enligt nådigt bref samma dag, enär föreningens verksamhet dåmera fortgått så lång tid, att tillräcklig erfarenhet borde kunna hafva vunnits till ledning för bedömande, i hvad mån samma verksamhet kunde anses vara af den allmänna betydelse för landets näringar, att den fortfarande borde med statsmedel understödjas, eller i hvad mån det ändamål, föreningens verksamhet åsyftat, kunde befrämjas i annan ordning bättre eller med mindre uppoffringar från statens sida, än som dittill därför kräfts, godt anbefalla kommerskollegium att, sedan kollegium låtit verkställa fullständig utredning rörande omfånget och beskaffenheten af föreningens verksamhet för hela den tid, som densamma fortgått, afgifva utlåtande, bland annat, om det gagn för landets näringar, som föreningens verksamhet kunde antagas hafva medfört, och om utsikterna i detta hänseende för framtiden tillika med yttrande, huruvida, till hvad belopp och under hvilka villkor understöd af statsmedel vidare borde tilldelas föreningen.

Af den infordrade, med kommerskollegii underdåniga utlåtande den 26 maj 1894 öfverlämnade utredningen framgick, att föreningens arbete utfördes dels omedelbart genom föreningens byrå dels medelbart genom föreningens agenter, stipendiater och korrespondenter i utlandet. Den förra grenen af föreningens verksamhet bestode hufvudsakligen i anskaffande och tillhandahållande åt föreningens medlemmar med flera af allehanda upplysningar rörande tull- och handelsförhållanden i samt handelsvägar till olika främmande länder, i meddelande af upplysningar rörande lämpliga exportvaror och om utländska firmors soliditet, i utredningar rörande en mängd på vårt lands handel med utlandet inverkande omständigheter, i utgifvande af föreningens tidskrift eller 'cirkulär' samt af svensk exportkatalog m. m. Och ansåge kommerskollegium, att denna verksamhetsgren, som utan tvifvel borde kunna antagas hafva ländt till ej ringa nytta för vårt lands industriidkare och bidragit till spridande bland dem af känne-

dom om betingelserna för en gynnsam exporthandel, fortfarande kunde komma att varda till ej ringa gagn för denna handel och landets industri. Däremot uttalade kollegium på anförda skäl den mening, att föreningens agenturverksamhet icke längre borde åtminstone med statsmedel understödjas. Exportföreningens verksamhet, för så vidt den skulle med statsmedel understödjas, borde alltså, enligt kollegii åsikt, för framtiden inskränkas till att sammanföra och meddela upplysningar om de ekonomiska tull- och andra förhållanden i allmänhet, som kunde antagas inverka på vår exporthandel med olika länder, att verkställa utredningar rörande fraktvägar och andra fraktförhållanden, att uppmärksamt följa och meddela underrättelse om den utländska marknadens behof af varor, som kunde från Sverige exporteras, om direkta leveranstillfällen i utlandet, om de fordringar, som i olika länder ställdes å handelsvarors form och beskaffenhet i öfrigt, om handelsbruk och hvad som borde iakttagas vid försändelser m. m., att tillhandagå med anskaffande af lämpliga specialagenter i utlandet och med upplysningar om utländska importhus och så vidare, samt att utgifva en »exporthandelstidskrift», hvari, bland annat, de af ofvan antydda upplysningar m. m., som ägde allmännare intresse, skulle offentliggöras. I sistberörda tidskrift borde vidare, enligt kollegii tanke, kunna uppgå den publikation, som för det dåvarande under namn af »Berättelser om handel och sjöfart» utgåfves genom utrikesdepartementets försorg och som innehölle utdrag ur årsberättelser från de förenade rikenas konsuler m. m.

Vid underdånig anmälan berörde den 14 januari 1895 af omförmälda utredning anslöt sig chefen för civildepartementet i hufvudsak till kommerskollegii uppfattning. Hvad särskildt anginge den gren af exportföreningens dittillsvarande verksamhet, som afsåge att genom anställande af agenter i utlandet drifva upp afsättningen af svenska tillverkningar, framhöll emellertid departementschefen, bland annat, att, om än en förändrad anordning af agenturerna i vissa afseenden syntes önskvärd och dessas understödjande till någon väsentligare del eller uteslutande med statsmedel endast i undantagsfall borde ifrågakomma, detta dock icke uteslöte behofvet af biträde från exportföreningens sida för vinnande af framgångsrika resultat af agentverksamheten. Tydligt vore, att försök medelst anställande af agenter på aflägsna orter icke borde ifrågakomma, utan att sannolikhet finnes för att dessa orter behöfde just sådana varuslag, hvilkas afsättning agenten skulle förmedla. Med upplysningar och råd i dessa afseenden syntes exportföreningen vara särskildt ägnad att tillhandagå våra industriidkare; och syntes det som om exportföreningen genom att taga initiativ i dylika frågor och söka i lämpliga grupper förena industriidkare om gemensamma agenter och till gemensamma bemödanden skulle

kunna bidraga icke obetydligt till befrämjande af afsättning i främmande länder af svenska tillverkningar. För att statsbidrag till en agenturs upprätthållande skulle ifrågakomma syntes därför tillbörliga garantier böra lämnas ej mindre för att den ort, där agenturen skulle verka, lämnade tillfälle till afsättning af de varor, som vore i fråga, än äfven att industriidkare i hemlandet vore i stånd att på ett tillfredsställande sätt bereda honom möjlighet att fullgöra ingångna order. För att verkställa nödig utredning i dylika frågor och däri taga initiativ syntes en sådan institution som exportföreningen vara af verkligt behof påkallad och därför böra af statsmedel understödjas.

Vidare framhöll chefen för civildepartementet, att enligt hans mening de ändamål, hvilka exportföreningen i öfrigt uppställt för sin verksamhet och som ej gärna kunde inpassas i de af gifna regler strängt begränsade former, hvari ett ämbetsverk måste röra sig, vore af beskaffenhet att kunna i ej ringa mån bidraga till en lifligare och i ekonomiskt afseende tryggare export af vårt lands alster och förty böra med statsunderstöd befrämjas. I detta hänseende borde ej lämnas ur sikte den fördel, det skulle för exporthandeln medföra, om, såsom kommerskollegium jämväl ifrågasatt, de värderika upplysningar, som innehölles i konsulernas rapporter rörande handel och sjöfart, blefve af föreningen bearbetade och i tryck lämnade till offentligheten. Departementschefen ansåge sig därföre böra understödja en af kommerskollegium gjord hemställan, att utgifvandet af den publikation, som för det dåvarande under namn af berättelser om handel och sjöfart offentliggjordes genom utrikesdepartementets försorg och för hvars utgifvande vore under tredje hufvudtiteln anvisadt ett anslag af 4,000 kronor, i stället mot visst anslag af statsmedel måtte anförtros åt exportföreningen, hvilken för sådant ändamål borde äga att erhålla del af de meddelanden, som till kollegium och utrikesdepartementet inkomme från konsuler och beskickningar och hvilka af vederbörande funnes böra komma till allmänhetens kännedom.

Sedan bemälde departementschef därefter framlagt förslag angående beloppet af det statsunderstöd, som syntes böra tillgodokomma föreningen med en verksamhet, som sålunda angifvits, och det ytterligare anslag, som borde tillerkännas föreningen för utgifvande af ofvan omförmälda publikation, samt föreningen, som lämnats tillfälle att i ärendet sig yttra, därvid förklarat sig villig att, under förutsättning att föreningen erhölle statsunderstöd till föreslaget belopp, under år 1895 upprätthålla sin verksamhet i hufvudsakligen den form, som i statsrådsprotokollet för den 14 januari samma år angifvits, äfvensom att mot erhållande af ifrågasatt ytterligare statsanslag öfvertaga utgifvandet af förenämnda publikation, fann Kungl.

Maj:t den 27 februari 1895 godt dels bevilja föreningen för upprätthållande af dess verksamhet under samma år i den form, som i omförmälda statsrådsprotokoll af chefen för civildepartementet angifvits, ett understöd af 15,000 kronor, dels ock tilldela exportföreningen för utgifvande under år 1895 af nyssnämnda publikation ett ytterligare anslag af 4,000 kronor.

Af dessa anslag, hvilka enligt särskilda nådiga beslut för enahanda ändamål utgått oförändrade under hvart och ett af åren 1895—1902, har anslaget för utgifvande af omförmälda publikation, hvilken numera inflyter i den af föreningen utgifna tidskriften »Svensk Export», utgått från Sveriges andel i konsulskassans behållning samt anslaget för upprätthållandet af föreningens verksamhet i öfrigt, med undantag af åren 1895 och 1897, då en del däraf anvisades att utgå från det i riksstaten uppförda anslaget för beredande af afsättning i främmande länder åt alster af svensk industri och svenska näringar, helt och hållet utgått från manufakturförlagslånefonden.

I sin ansökning om understöd för år 1903 till exportföreningen ifrågasatte föreningens styrelse höjning af bägge omförmälda anslag med tillsammans 7,000 kronor. Det hade nämligen visat sig nödvändigt, att föreningens verksamhet något utvidgades och gjordes om möjligt kraftigare för vinnande af det mål, föreningen hade sig förelagdt. Af den ansökningen bifogade, för år 1903 fastställda stat för föreningen framginge, att styrelsen ansett erforderligt att anbringa ökade tillfälliga arbetskrafter vid föreningens byrå äfvensom att upptaga ett särskildt anslag för resekostnader för verkställande direktören, hvilket anslag beräknats till 2,500 kronor. För att bemälde tjänsteman skulle kunna med noggrann uppmärksamhet följa de utvecklingsmöjligheter, som förefunnes för svensk export, måste han nämligen årligen kunna företaga resor till de viktigare exportorterna. Såsom i ansökningen vidare anfördes, hade det belopp, 4,000 kronor, föreningen för utgifvande af dess tidskrift, Svensk Export, dittills årligen uppburit, visat sig otillräckligt, hvarför tidskriften tagit i anspråk jämväl medel af föreningens öfriga tillgångar till men för arbetet och verksamheten å andra områden. De årliga utgifterna för tidskriften hade nämligen uppgått till 10,000 kronor, däraf en del betäcktes genom inflytande inkomster för annonser och prenumeration; men kunde dessa inkomster dock ej med någon större säkerhet beräknas uppgå till mer än i medeltal 2,000 kronor om året.

Kommerskollegium, hvars yttrande öfver ansökningen infordrades, tillstyrkte i underdånigt utlåtande den 27 april 1903 i hufvudsak föreningens framställning samt anförde därvid rörande föreningens verksamhet i allmänhet, bland annat, att det icke lede något tvifvel, att icke en

sådan institution som exportföreningen utfyllde ett verkligt allmänt behof och därför ock borde med statsmedel fortfarande understödjas. Det vore därvid företrädesvis dess uppgift såsom en kommersiell upplysningsbyrå, kollegium afsåge; och dess verksamhet i detta hänseende syntes kollegium vara af beskaffenhet att icke kunna undvaras. Skulle föreningen af en eller annan anledning upphöra, syntes det därför otvifvelaktigt blifva nödvändigt att på annat sätt träffa en motsvarande anordning. Behofvet af dylika anordningar hade i andra länder gjort sig alltmera kännbart och funnes äfven flerstädes vidtagna. I Norge inrättades sålunda år 1902 en institution af här afsedd beskaffenhet, kallad »Norges Oplysningskontor for Næringsveiene».

I detta sammanhang erinrade kollegium därjämte, hurusom den af Kungl. Maj:t år 1898 tillsatta handels- och sjöfartskommittén tagit i öfvervägande jämväl frågan om inrättande här i landet af ett samlingsställe för kommersiell information och i sitt underdåniga betänkande af den 12 december 1900 rörande vissa åtgärder till främjande af Sveriges direkta utrikeshandel föreslagit, att under kommerskollegium skulle anordnas ett särskildt upplysningskontor för samlande, bearbetande, tillhandahållande och spridande af kommersiella underrättelser till gagn för Sveriges industri, handel och sjöfart, med afseende särskildt fäst å direkta förbindelser med afsättnings- och ursprungsorterna.

Kommerskollegium, som anbefallts att öfver detta kommitténs förslag afgifva underdånigt utlåtande, hade därför tagit i öfvervägande, huruvida icke exportföreningen skulle lämpligen kunna tjäna såsom ett upplysningskontor med den uppgift, kommittén afsåge.

Enligt hvad framginge af styrelsens för exportföreningen berättelse till ordinarie stämma med föreningens medlemmar den 16 mars 1903, bestode föreningens verksamhet numera hufvudsakligen, utom i redigerandet och utgifvandet af föreningens tidskrift, just i att vara en kommersiell upplysningsbyrå i allt, som rörde svenska exportförhållanden, och angåfve styrelsen särskildt, att denna upplysningsverksamhet under år 1902 fortgått i större omfattning än under de närmast föregående åren. Och då det otvifvelaktigt vore för exporten, som behofvet af kommersiella upplysningar gjorde sig mest kännbart, syntes således exportföreningen numera i väsentlig mån utöfva ett offentligt upplysningskontors funktioner.

I denna dess egenskap anlitade ock kollegium föreningen för besvarande af alla till kollegium från utlandet inkommande förfrågningar rörande här i landet existerande exportfirmor för olika slag af varor, som i utlandet efterfrågades. Utan tillgång till exportföreningens personal-

kännedom skulle helt säkert svårighet ofta möta att lämna sålunda äskade upplysningar. Likaledes toge kollegium exportföreningen i anspråk vid skeende anmälningar om leveranser i utlandet för att därom bibringa vederbörande exportörer erforderliga underrättelser och upplysningar. Äfven i andra afseenden fungerade föreningen såsom ett offentligt organ i det allmännas tjänst. Sålunda stode den i det allmännas intresse anordnade, med statsmedel underhållna handelsstipendieinstitutionen i intim förbindelse med exportföreningen icke blott därigenom, att kollegium vid uppgörande af förslag till stipendiater anlitade föreningens personkännedom, utan äfven — och detta vore synnerligen viktigt, för att institutionen skulle kunna medföra åsyftadt gagn — därigenom, att föreningen utgjorde en mellanhand emellan å ena sidan våra exportörer och å andra sidan stipendiaterna, hvilka senare dessutom hos föreningen hade tillgång till erhållande af råd och upplysningar i förekommande fall. Detsamma gällde ock i utlandet bosatta eller där eljest sig uppehållande handelsagenter. Slutligen plägade kollegium från exportföreningen infordra utlåtanden i allmänna frågor, som berörde exporthandeln. Och uttalade kollegium såsom sin öfvertygelse, att exportföreningens understödjande med statsanslag under alla förhållanden blefve det för statsverket billigaste sättet att äga ett eventuellt samlingsställe för kommersiell information.

Gifvet vore emellertid, att, för att exportföreningen skulle kunna på ett tillfredsställande sätt uppfylla fordringarna på en kommersiell upplysningsbyrå och i öfrigt fullgöra sina funktioner enligt den för åtnjutande af statsunderstöd angifna planen, föreningen måste äga tillgång till erforderligt material och kunna förfoga öfver tillräckliga arbetskrafter. Att den utveckling, föreningens verksamhet erhållit, betingade en förändrad anordning i nämnda afseende i syfte att få mera stabilitet i arbetspersonalen vid byrån och äfven i öfrigt kräfde ökade utgifter till densamma vore uppenbart; särskildt påpekade kollegium önskvärdheten däraf, att ledaren af en sådan verksamhet som exportföreningens sattes i tillfälle att kunna göra resor såväl inom som utom landet. Endast därigenom syntes han nämligen kunna få behörig kännedom om utvecklingsmöjligheterna för svensk export. Tillika framhöll kollegium, att, då den af föreningen utgifna tidskriften hufvudsakligen vore att betrakta såsom ett organ för spridande bland allmänheten af kännedom om konsulernas årsberättelser och öfriga till vederbörande ämbetsmyndigheter ingående rapporter och meddelanden af allmännare intresse, hvartill ock, alltsedan handelsstipendieinstitutionens inrättande, kommit handelsstipendiaternas berättelser, i den mån dessa befunnits vara af beskaffenhet att böra offentliggöras, samt tidskriften till större delen upptoges af dessa officiella berättelser och

meddelanden, hvilka vederbörande ämbetsmyndighet eljest måst på annat sätt offentliggöra, jämväl en förhöjning af anslaget till nämnda tidskrift vore af omständigheterna betingad.

Genom nådigt bref den 22 maj 1903 beviljade Kungl. Maj:t för samma år exportföreningen dels för upprätthållande af föreningens verksamhet i hufvudsakligen samma form, hvarunder den för det dåvarande utöfvades, ett understöd af 20,000 kronor, att utgå med 15,000 kronor från manufakturförlagslånefonden och med 5,000 kronor från handels- och sjöfartsfonden, dels ock för utgifvande af tidskriften »Svensk export» ett anslag af 6,000 kronor att utgå af Sveriges andel i konsulskassans behållning. Och hafva enahanda anslagsbelopp sedermera genom nådigt bref den 12 februari 1904 tilldelats föreningen äfven för sistnämnda år.

I detta sammanhang tillåter jag mig vidare erinra, att kommerskollegium i den 27 juni 1903 afgifvet underdånigt utlåtande öfver handels- och sjöfartskommitténs förut omnämnda förslag rörande upprättande af ett kommersiellt upplysningskontor under kollegium hemställt, att nämnda förslag icke måtte föranleda till någon Kungl. Maj:ts åtgärd; och har kollegium grundat denna sin hemställan hufvudsakligen därpå, att det ifrågasatta kontorets uppgift att vara en anstalt för befrämjande af kommersiell information väsentligen sammanfölle med den verksamhet, som Sveriges allmänna exportförening i sådant syfte under en följd af år utöfvat och fortfarande bedrefve, samt att, sedan föreningen genom Kungl. Maj:ts nådiga beslut den 22 maj 1903 erhållit ett afsevärdt ökadt anslag och såmedelst beredts möjlighet att förvärfva tillgång till ökade arbetskrafter å föreningens byrå, grundad anledning funnes att förvänta, att föreningen, därest dess verksamhet finge ostörd fortgå och för framtiden i samma mån som förut understöddes af staten, skulle blifva i stånd att allt framgent och i ökad omfattning fylla de berättigade kraf, som kunde och borde ställas å ett kommersiellt upplysningskontor. I hvarje fall borde enligt kollegii mening resultatet af föreningens fortsatta verksamhet under dåmera i viss mån ändrade förhållanden afvaktas, innan andra mått och steg för ändamålets vinnande vidtoges.

Förutom förenämnda, exportföreningen genom nådiga brefven den 22 maj 1903 och den 12 februari 1904 beviljade anslag har föreningen, på därom gjord underdånig framställning, genom nådigt bref den 24 mars 1904 därjämte tillförsäkrats viss godtgörelse för föreningens postafgifter.

I en till Kungl. Maj:t ingifven skrift hade nämligen föreningen, med förmälan att föreningens verksamhet vore grundad på en omfattande, planmässigt anlagd och fullföljd skriftväxling med representanter för handel och industri inom och utom landet, anfört, att föreningens tidskrift

visserligen trängde fram till en konstant krets af affärsmän, men att, om ej kostnaden verkat afskräckande och tvingat till begränsning och försiktighet vid utvidgande af förbindelserna, anledning mången gång skulle förefunnits att medelst särskilda skrifvelser och cirkulär söka intressera ett större antal näringsidkare för en fråga eller söka åstadkomma en utredning genom att utsända förfrågningar i större skala än vanligt. På grund häraf anhöll föreningen om tillstånd för föreningen att för postförsändelser använda tjänstefrimärken, hvarigenom föreningen skulle beredas ett kraftigt medel att göra föreningens verksamhet vida mera intensiv och omfattande än den eljest med nuvarande tillgångar kunde blifva.

Efter statskontorets och kommerskollegii hörande fann Kungl. Maj:t enligt förenämnda nådiga bref den 24 mars 1904 godt medgifva, att föreningens postafgifter tillsvidare finge föreningen årligen ersättas med det belopp, hvartill desamma enligt postbok och kvitterade räkningar visades hafva under nästföregående året uppgått, dock att denna ersättning icke finge öfverstiga 2,000 kronor om året, och har detta belopp hittills utgått från manufakturförlagslånefonden.

De exportföreningen tillerkända anslag af allmänna medel uppgå således för närvarande — om godtgörelsen för postafgifter beräknas till 2,000 kronor — till sammanlagdt 28,000 kronor för år.

I nu ifrågavarande ansökning om bidrag af allmänna medel till föreningen för år 1905 har föreningen påkallat ökning i ett hvart af de till föreningen för skilda ändamål utgående anslag. I ansökningen begäres sålunda dels för upprätthållande af dess byrå och bibliotek i Stockholm ett statsunderstöd af 22,300 kronor, dels för bestridandet af föreningens kostnader för postporton 3,700 kronor, dels ock för utgifvandet af tidskriften »Svensk Export» ett anslag af 14,000 kronor, eller sammanlagdt 40,000 kronor.

Vid den underdåniga ansökningen, i hvilken närmare redogjorts för de omständigheter, som skulle motivera fortsatt beviljande af statsbidrag och särskildt ökningen däraf, hafva fogats dels förslag till inkomst- och utgiftsstat för föreningen för år 1905, enligt hvilket förslag utgifterna beräknats att utgöra 61,700 kronor och att med 40,000 kronor öfverstiga summan af de inkomster, som föreningen hade utöfver statsunderstöd till sitt förfogande, dels utdrag ur en öfver föreningens ekonomiska förvaltning upprättad revisionsberättelse för år 1903 utvisande, bland annat, att under nämnda år utgifterna utgjort 40,406 kronor 44 öre och något öfverskjutit inkomsterna, dels föreningens årsberättelse för år 1903, dels uppgift och beräkning angående 1904 års

portokostnader och angående föreningens utgifter för redigering och tryckning m. m. af konsulatrapporterna för sistnämnda år, upptagande, i förra afseendet sammanlagdt 3,500 kronor och i det senare tillhopa 10,435 kronor, dels ock förteckning öfver å föreningens byrå tillgängliga svenska och utländska tidningar och tidskrifter.

Rörande föreningens verksamhet har styrelsen erinrat, hurusom i alla stater det kommersiella och industriella upplysningsväsendet börjat att intaga en allt mer betydande plats, och att i de flesta länder detsamma inginge såsom en del i statsrepresentationen för näringarna. Då i Sverige en dylik statsorganisation ännu icke förefunnes, vore det föreningens sträfvan att efter förmåga fylla detta behof. Enligt den åberopade årsberättelsen hade verksamheten å föreningens byrå, hvars förnämsta uppgift vore att söka främja den svenska industrien och exporten af dess alster till utlandet, hufvudsakligen bestått i anskaffandet af agenter och köpare af svenska varor i utlandet samt i att hos svenska firmor placera utländska köpbehof. För ändamålet tillhandaginge föreningen allmänheten med råd och upplysningar i nu angifna ämnen såväl muntligen som skriftligen genom föreningens byrå. För dessa meddelanden, hvilka, enligt hvad anförda siffror visade, under de senare åren högst betydligt ökats, hade föreningen icke i något fall tagit någon som helst ersättning, vare sig meddelandena lämnats till föreningens medlemmar eller andra personer.

Vidare hade såsom ett led i föreningens verksamhet ingått sträfvan att skapa ett nationellt handelsbibliotek, hvaraf behofvet i ett uppåtsträfvande industriland som Sverige blifvit allt större. Särskildt hade under den nu pågående internationella traktatpolitiken efterfrågan på biblioteket rörande denna varit stor, och exportföreningens bibliotek hade i ganska betydande utsträckning kunnat tillfredsställa intresserade i detta hänseende.

Slutligen har styrelsen framhållit vikten och betydelsen af den utaf föreningen utgifna tidskriften, hvars redigering utgjorde en betydande del af föreningens verksamhet och kräfde stora kostnader.

Enligt nådig remiss den 1 november 1904 har Kungl. Maj:t infordrat kommerskollegii underdåniga utlåtande öfver ifrågavarande framställning, därvid tillika öfverlämnats en af herr ministern för utrikes ärendena den 14 juli samma år till statsrådet och chefen för finansdepartementet aflåten skrifvelse, däri gjorts framställning i syfte, att åtgärd måtte vidtagas därhän, att anslaget till exportföreningen för utgifvande af ofvannämnda tidskrift från och med år 1905 måtte anvisas att utgå från andra medel än Sveriges andel i konsulskassans behåll-

ning. Sedan från och med år 1904 konsulatafgiften blifvit upphäfd och kassans besparingar därefter icke komme att i någon nämnvärd grad ökas, kunde nämligen Sveriges andel i dessa besparingar icke längre lämpligen tagas i anspråk för omförmälda ändamål, helst Sveriges besparingar genom en nyligen därmed bestridd utgift icke uppginge till synnerligen högre belopp än som vore nödvändigt för mötande af oförutsedda utgifter på konsulatväsendets område.

I underdånigt utlåtande af den 8 nästlidne mars har kommerskollegium besvarat omförmälda nådiga remiss och därvid i fråga om formen för utöfvandet af föreningens verksamhet med flera föreningen rörande förhållanden hänvisat till innehållet i sitt ofvanberörda underdåniga utlåtande af den 27 april 1903, hvarefter kollegium beträffande nu förevarande ansökning anfört följande.

Såsom jämväl i inkomst- och utgiftsstaten för år 1905 iakttagits, fördelades föreningens utgifter i två hufvudgrupper, den ena omfattande kostnaderna för föreningens byrå, såsom aflöningar, »diverse kostnader», däribland lokalhyra, belysning och skrifmaterialier, utlägg för biblioteket, äfvensom resekostnader m. m., samt den andra gruppen afseende kostnaderna för utgifvandet af tidskriften »Svensk Export».

Ej mindre en fortsatt sådan verksamhet, för hvilken den förstnämnda hufvudgruppens utgifter vore afsedda, än äfven ett fortsatt utgifvande af tidskriften »Svensk Export», vore, enligt kollegii förmenande, af den vikt för det allmänna, att skäligt statsbidrag därtill borde fortfarande ifrågakomma för sakens ordnande på ett tillfredsställande sätt. Kollegium, som i detta afseende hänvisat till hvad kollegium i omförmälda utlåtande af den 27 april 1903 samt i förenämnda underdåniga utlåtande af den 27 juni samma år angående handels- och sjöfartskommitténs förslag i fråga om kommersiell information anfört rörande det gagn för det allmänna, som en institution sådan som exportföreningen borde under en lämplig ledning kunna medföra, uttalar därjämte den mening, att särskildt tidskriften syntes hafva med tiden vunnit i praktiskt värde, bland annat genom intagandet af månatliga exportuppgifter för vissa större städer.

Medan 1903 års kostnader för föreningens byrå enligt den företedda revisionsberättelsen uppgått till något öfver 27,000 kronor, vore, anför kommerskollegium vidare, motsvarande kostnader af föreningen beräknade för år 1905 till 33,000 kronor. Granskade man härvid de särskilda posterna, syntes väl intet vara att erinra mot beloppen af de med tillhopa 18,660 kronor uppförda aflöningarna, hvilka finge anses vara af mera stadigvarande beskaffenhet och antagas icke utgå till större perso-

nal än som verkligen erfordrades, ej heller mot den för biblioteket till »litteratur, tidskrifter, tidningar» uppförda posten å 2,000 kronor, hvilket belopp syntes med fog böra få tagas i anspråk för därmed afsedda ändamål. Posten å 2,500 kronor för »resekostnader», som syntes afse resor af föreningens verkställande direktör, ansåge kollegium vara väl hög, i hvilket afseende kollegium erinrade, att direktörens resekostnader enligt räkenskaperna uppgått under år 1903 till sammanlagdt 1,200 kronor, nämligen för besök i Hälsingborg 500 kronor, i Karlstad 300 kronor och i Berlin 400 kronor, samt under år 1904 till sammanlagdt 1,100 kronor, nämligen för resa till Hamburg och Köpenhamn 500 kronor, till Katrineholm 100 kronor samt till Visby och Marstrand 500 kronor. Ifrågavarande post syntes därför kunna minskas med 1,000 kronor.

Af de under rubriken »diverse kostnader» upptagna poster vore den till 2,000 kronor beräknade lokalhyran styrkt genom hyreskontrakt. Beträffande öfriga beräknade »diverse kostnader» — förutom postporto, därom kollegium särskildt skulle yttra sig — ställde det sig för kollegium vanskligt att bedöma, huruvida för samma kostnaders bestridande kräfdes de föreslagna beloppen oafkortade, nämligen 1,100 kronor till »lyse, eldning, städning m. m.», 2,000 kronor för »kontorstrycksaker och skrifmaterial» samt 500 kronor till »telegram- och telefonafgifter». Dock syntes man kunna antaga, att dessa belopp icke voro oskäliga.

Mot den sista posten i den första hufvudgruppen, nämligen 540 kronor för »oförutsedda utgifter», saknade kollegium anledning till erinran.

Hvad härefter vidkomme de i staten för 1905 beräknade kostnaderna för tidskriften »Svensk Export», tillhopa 28,700 kronor, vore för allenast tryckningskostnaderna uppförda 15,000 kronor. I vederbörande boktryckares räkningar, af hvilka beredts kollegium tillfälle att taga del, vore för tryckning hufvudsakligen af tidskriften debiterade för år 1902 kronor 5,999: 25, för år 1903 kronor 9,781: 90 och för år 1904 kronor 13,974: 88. Under sådana omständigheter, och med hänsyn därjämte till att tidskriftens nuvarande omfång ej borde inskränkas, lika litet som den tillämpade gratisutdelningen af tidskriften, ansåge kollegium någon minskning i posten å 15,000 kronor icke böra ifrågasättas, helst som på grund af de numera i allmänhet högt uppdrifna tryckningskostnaderna, i synnerhet för tabelltryck, utsikt ej torde förefinnas att medelst ombyte af boktryckare erhålla för afsevärdt billigare pris lika godt arbete. Den stegring i kostnaderna för tidskriftens tryckning, som alltså ägt rum under den tid, från hvilken statsbidraget till tidskriften utgått med 6,000 kronor, kunde således anses motsvara den nu ifrågasatta ökningen i beloppet af samma statsbidrag.

Mot de i kostnaderna för tidskriften ingående posterna å 3,500 kronor för »papper», hvarför år 1904 kostnaderna uppgått till sammanlagdt 3,660 kronor, äfvensom å 680 kronor för »oförutsedda utgifter» saknade kollegium anledning till anmärkning, men ansåge sig i fråga om redaktions- och andra biträden, därför i 1905 års stat uppförts tillhopa ej mindre än 9,520 kronor, böra anmärka, att beloppet af denna post syntes kunna nedbringas med åtminstone 2,000 kronor. Med afdrag för tryckning, papper och postporton hade nämligen samtliga kostnaderna för tidskriften under år 1904 uppgått till kronor 5,908: 45 fördelade sålunda: redaktion kronor 4,050: —, uppsatser kronor 567: 69, öfversättningar kronor 649: 50, klichéer m. m. kronor 191: 26 och distribution m. m. kronor 450: —.

Ehuru portokostnaderna, däri inberäknade porton för tidskriften, uppgått under 1904 till sammanlagdt kronor 3,148: 83, syntes dock, såvidt af årsberättelsen för 1904 och andra omständigheter kunde bedömas, en stegring af de med föreningens verksamhet förbundna portokostnader vara att förvänta i den omfattning, att mot det härutinnan till 3,700 kronor föreslagna beloppet ej syntes vara något att erinra.

Med sålunda ifrågasatta minskningar å tillhopa 3,000 kronor skulle alltså exportföreningens utgifter för år 1905 sluta å 58,700 kronor, däraf, då enligt den uppgjorda staten endast 21,700 kronor vore att från andra håll motse, 37,000 kronor skulle utgå af statsmedel eller således med 9,000 kronor mera än för hvartdera af de två närmast föregående åren.

Om än härvid kunde anmärkas, att det direkta bidraget från de af föreningens verksamhet närmast intresserade, nämligen föreningsmedlemmarna, hvilket enligt staten utgjorde allenast 10,000 kronor i ledamotsafgifter, syntes icke stå i det förhållande till föreningens hufvudsakliga ändamål, som borde kunna af intresset därför betingas, syntes dock vid beräknandet af innevarande års inkomststat någon höjning af detta medlemmarnas bidrag icke kunna sättas i fråga, likasom beträffande öfriga i inkomstförslaget utöfver statsunderstödet upptagna poster, nämligen 10,000 kronor för prenumeration och annonser i tidskriften »Svensk Export» samt 1,700 kronor räntemedel, någon ökning af betydelse icke syntes vara att påräkna.

Efter sålunda verkställd granskning af föreningens inkomst- och utgiftsstat för år 1905 anför kollegium vidare, att, om kollegium än funnit den på föreningen ankommande verksamhet i och för sig böra understödjas med statsbidrag i den af kollegium antydda utsträckning, ansåge dock kollegium skäl föreligga för att med statsbidragets tillgodonjutande förbinda vissa garantier för att exportföreningens medel, af hvilka enligt

kollegii hemställan större delen skulle utgöras af statsmedel till rätt afsevärda belopp, verkligen komme att användas uteslutande till främjande af föreningens ändamål och således till gagn för den svenska exporten. Den i sådant afseende erforderliga kontrollen från det allmännas sida syntes kollegium lämpligast kunna utöfvas genom en af Kungl. Maj:t tillsatt revisor, hvilken skulle hafva att med uppmärksamhet följa föreningens förvaltning och granska dess samtliga räkenskaper med tillhörande verifikationer samt i öfrigt äga ständig tillgång till styrelsens och styrelsedelegerades föredragningslistor och protokoll jämte andra handlingar och erhålla af honom begärda upplysningar angående förvaltningen, med rätt och skyldighet tillika för honom att hos föreningens styrelse eller, i mån af omständigheterna, hos chefen för finansdepartementet göra de anmälningar eller framställningar, till hvilka den på honom ankommande granskningen kunde föranleda.

Men härförutom syntes kollegium, som mot föreningens nuvarande ledning haft åtskilligt att anmärka, angeläget vara och, så framt föreningen fortfarande blefve med statsunderstöd tillgodosedd, böra kunna förväntas, att från föreningens sida vidtoges sådana åtgärder, att ledningen af föreningens verksamhet på ett fullt tillfredsställande sätt handhades icke blott i afseende å göromålen utan äfven i öfrigt, så att föreningen hos både myndigheter och enskilda kunde påräkna förtroende och auktoritet.

Under förutsättning, att hvad kollegium sålunda föreslagit i afseende å kontrollen å föreningens förvaltning m. m. komme till stånd, samt i tillförsikt, att föreningens ledning blefve tillfredsställande anordnad, har kollegium slutligen tillstyrkt, det Kungl. Maj:t täcktes dels bevilja Sveriges allmänna exportförening för upprätthållande under år 1905 af föreningens verksamhet i hufvudsakligen samma form, hvarunder den för närvarande utöfvades, ett statsunderstöd af 21,300 kronor, dels tilldela föreningen för utgifvande under år 1905 af tidskriften »Svensk Export» ett ytterligare anslag af statsmedel å 12,000 kronor, dels ock bestämma, att det belopp, intill hvilket föreningens postafgifter finge tills vidare af statsmedel ersättas, skulle utgöra 3,700 kronor om året, med enahanda skyldighet som hittills för föreningen i fråga om intagandet i tidskriften af berättelser och meddelanden af de förenade rikenas konsuler; och har kollegium i sammanhang härmed anfört, att, om också af de blifvande anslagen lika mycket som hittills varit fallet finge anses kunna utgå från manufakturförlagslånefonden samt från handels- och sjöfartsfonden, hölle dock kollegium före, att för hvad i öfrigt till anslagen erfordrades icke nämnda fonder utan andra statsmedel borde tagas i anspråk. Då konsulatafgiften

numera upphört, borde det enligt kollegii mening icke vidare ifrågakomma att för ändamålet anlita Sveriges andel i konsulskassans behållning.

Af hvad i ärendet blifvit upplyst synes mig uppenbarligen framgå, att Sveriges allmänna exportförening för närvarande genom sin verksamhet såsom upplysningsbyrå i afseende å industrien och exporthandeln fyller ett behof, som staten på ett eller annat sätt i samma handels och industris intresse bör tillgodose. Handels- och sjöfartskommittén, som bland sina förslag till upphjälpande af sjöfartsnäringen och utrikes handeln jämväl upptagit frågan om de anordningar, som lämpligen borde vidtagas för tillhandahållande åt allmänheten af i berörda hänseenden erforderliga upplysningar eller hvad kommittén kallat åstadkommande af en förbättrad kommersiell information, ifrågasatte visserligen frågans lösning genom anordnande under kommerskollegium af en närmast i form af ett slags ämbetsverk organiserad upplysningsbyrå. Äfven om emellertid framdeles inrättande af en fast statsinstitution för ifrågavarande ändamål må finnas behöfligt och lämpligt, torde det dock i hvarje fall vara nödvändigt att tillsvidare, så länge en sådan institution hos oss saknas, begagna den utväg, som för närvarande står till buds för tillvaratagande af ifrågavarande för samhället så viktiga intressen.

Med afseende härå och då det uppenbarligen är önskvärdt, att Sveriges allmänna exportförening må kunna i enahanda omfattning som hittills bedrifva sin verksamhet, men föreningen, hvars egna tillgångar icke på långt när förslå till bestridande af kostnaderna för föreningens verksamhet sådan denna numera utvecklat sig, är i behof af kraftigt stöd från det allmännas sida för att kunna på ett tillfredsställande sätt fylla de ständigt stegrade anspråk, som näringslifvet ställer på en institution af förevarande slag, anser jag mig böra tillstyrka, att föreningen jämväl för innevarande år tilldelas understöd af allmänna medel.

Hvad angår det af föreningen i sådant afseende begärda beloppet, saknar jag anledning till andra erinringar än dem, kommerskollegium redan framställt. Visserligen skulle man möjligen kunna invända, att det ifrågasatta statsunderstödet synes ställa sig något högt i förhållande till den anpart, hvarmed föreningen enligt den framlagda inkomst- och utgiftsstaten för året själf skulle bidraga till föreningens utgifter. Tager man emellertid i betraktande dels de dryga kostnader, som äro förenade med utgifvandet af föreningens tidskrift, hvilken ju delvis, enligt hvad jag förut nämnt, fyller en officiell funktion, dels den omständigheten, att föreningen utan all ersättning i stor omfattning meddelar råd och upplysningar åt allmänheten, synes mig dock nämnda förhållande icke böra för-

anleda till en sänkning i det af kommerskollegium föreslagna beloppet. Under förutsättning att föreningens verksamhet upprätthålles i hufvudsakligen samma form, hvarunder den för närvarande utöfvas, anser jag mig därför kunna biträda kommerskollegii hemställan, att statens bidrag till föreningens kostnader innevarande år bestämmes till 33,300 kronor, samt att därutöfver en till högst 3,700 kronor beräknad godtgörelse för föreningens postafgifter under året tillerkännes densamma.

Då det med säkerhet torde kunna antagas, att äfven sistnämnda belopp kommer att för ändamålet i dess helhet tagas i anspråk, skulle sålunda statsbidraget komma att uppgå till sammanlagdt 37,000 kronor eller 9,000 kronor mera än år 1904.

De föreningen tilldelade anslag för sistnämnda år uppgingo, såsom jag förut erinrat, om däri inräknas den föreningen med högst 2,000 kronor tillförsäkrade godtgörelse för postafgifter, af hvilken föreningen kommit i fullt åtnjutande, till sammanlagdt 28,000 kronor. Däraf hafva, enligt hvad jag likaledes förut omförmält, 17,000 kronor utgått ur manufakturförlagslånefonden, 5,000 kronor ur handels- och sjöfartsfonden samt 6,000 kronor ur Sveriges andel i konsulskassans behållning.

På sätt herr ministern för utrikes ärendena meddelat, kan emellertid medel från Sveriges andel i nämnda kassa icke vidare påräknas för täckande af det därmed hittills bestridda anslag till föreningen. Med afseende härå och då jag lika med kommerskollegium håller före, att större belopp än som under år 1904 från manufakturförlags- samt handels- och sjöfartsfonderna för ifrågavarande ändamål utgått, eller sammanlagdt 22,000 kronor, icke lämpligen böra från samma fonder under innevarande år därtill anvisas, finner jag mig böra föreslå, att återstoden af det ifrågasatta anslaget på annat sätt anskaffas; och tillåter jag mig i sådant afseende hemställa, att Kungl. Maj:t måtte för ändamålet hos Riksdagen äska anslag till det belopp, hvarmed samma anslag öfverstiga de från omförmälda fonder under år 1904 anvisade belopp, eller 15,000 kronor, att ställas till Kungl. Maj:ts disposition redan under innevarande år.

Hvad särskildt beträffar godtgörelsen för föreningens postafgifter, synes det mig, då beloppet af nämnda godtgörelse icke kan på förhand fixeras, vara lämpligast, att denna i sin helhet får utgå ur manufakturförlagslånefonden och att det anslag, som i öfrigt från samma fond anvisas, bestämmes så, att fondens bidrag icke kommer att sammanlagdt öfverstiga hvad därifrån för ifrågavarande ändamål hittills utgått eller tillhopa 17,000 kronor.

Hvad kommerskollegium anfört om behöfligheten af kontroll från det allmännas sida öfver föreningens förvaltning och verksamhet finner

jag ej sakna fog; och anser jag mig därför böra tillstyrka, att vid meddelande af ifrågavarande understöd åt föreningen fästes det villkor, att Kungl. Maj:t tillerkännes rätt att utse en revisor, hvilken skulle äga att granska föreningens räkenskaper för året med tillhörande verifikationer samt i öfrigt äga enahanda befogenhet i tillämpliga delar med afseende å föreningen, som enligt lag tillkommer af aktiebolag utsedd revisor beträffande bolaget.»

På grund af hvad sålunda anförts hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra nu förevarande framställning.

Utskottet är öfvertygadt därom, att behofvet för landets näringsidkare och affärsmän af tillgång till upplysningar rörande kommersiella förhållanden i främmande länder lämpligare kan tillgodoses genom en enskild förening än genom anordnande, på sätt af den s. k. handels- och sjöfartskommittén föreslaget af en särskild byrå för sådant ändamål inom kommerskollegium; och anser utskottet såväl från denna synpunkt som af andra anledningar den verksamhet, exportföreningen har att utöfva, vara förtjänt af uppmuntran från statens sida. De i statsrådsprotokollet meddelade upplysningarna rörande föreningens ekonomi synas emellertid icke lämna tillräcklig vägledning för bedömande, huruvida giltig anledning förefinnes att i så väsentlig mån, som af Kungl. Maj:t föreslagits, höja statsbidraget till föreningen. Utskottet har funnit det så mycket mera angeläget, att i detta afseende varsamhet iakttages, som dels utredningen synes gifva vid handen, att föreningens utgifter för vissa ändamål varit afsevärdt höga, dels ock allvarliga erinringar i fråga om ledningen af föreningens verksamhet framställts af kommerskollegium. Då det emellertid blifvit upplyst, att från Sveriges andel i konsulskassans behållning icke vidare kan erhållas det belopp af 6,000 kronor, som hittills därifrån utgått för understödjande af föreningens tidskrift, har utskottet, för ersättande af det sålunda förlorade understödet och då därutöfver någon ökning i statsanslaget synts böra beviljas, ansett sig böra tillstyrka, att anslaget må bestämmas till 10,000 kronor.

Med afseende å behofvet af kontroll från det allmännas sida å föreningens förvaltning har utskottet ansett det böra såsom villkor för statsanslagets beviljande föreskrifvas — i stället för att, såsom af Kungl. Maj:t föreslagits, Kungl. Maj:t skulle äga utse en revisor med i propositionen angifven befogenhet — att föreningens räkenskaper skola efter hvarje räkenskapsår för granskning öfverlämnas till Riksdagens näst därefter sammanträdande revisorer.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer utskottet,

att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, må under villkor att Sveriges allmänna exportförening fortfarande bedrifver sin verksamhet i hufvudsakligen samma form som hittills samt att föreningens räkenskaper skola för granskning öfverlämnas till Ridsdagens revisorer, såsom bidrag till föreningens verksamhet under innevarande år å extra stat för år 1906 anvisa ett belopp af 10,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under innevarande år disponera beloppet.

Stockholm den 5 maj 1905.

På statsutskottets vägnar.

HUGO TAMM.

Reservationer

af herrar *H. P. P. Tamm*, *E. Fränckel*, friherre *N. A. H. Palmstierna* och *S. O. Nylander*, hvilka yrkat, att statsutskottet måtte hemställa,

att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, må, under villkor att Sveriges allmänna exportförening fortfarande bedrifver sin verksamhet i hufvudsakligen samma form som hittills samt att Kungl. Maj:t erhåller rätt att utse en revisor med enahanda befogenhet i tillämpliga delar i afseende å föreningen, som enligt lag tillkommer af aktiebolag utsedd revisor i fråga om bolaget, såsom bidrag till föreningens verksamhet under innevarande år å extra stat för år 1906 anvisa ett belopp af 10,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under innevarande år disponera beloppet;

af herr *K. A. Bohnstedt*, som ansett, att utskottet bort hemställa,

att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, må, under villkor att Sveriges allmänna exportförening fortfarande bedrifver sin verksamhet i hufvudsakligen samma form som hittills samt att Kungl. Maj:t erhåller rätt att utse en revisor med enahanda befogenhet i tillämpliga delar i afseende å föreningen, som enligt lag tillkommer af aktiebolag utsedd revisor i fråga om bolaget, såsom bidrag till föreningens verksamhet under innevarande år å extra stat för år 1906 anvisa ett belopp af 15,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under innevarande år disponera beloppet.
